

KONCERTI, OPERE...

12. BIJENALE SUVREMENE GLAZBE

12. muzički Bijenale održan je u Zagrebu od 22. do 28. travnja 1983., ovaj put u nešto ranijem terminu nego inače. Kao što je bilo i očekivati, velikih iznenađenja ni otkrića nije bilo: avangardno ludovanje se smirilo, premda ostaci besmisla tu i tamo postoje, a većina skladatelja piše prihvatljivu glazbu modernih obilježja. Nemoguće je u kratkom osvrtu prikazati sva zbivanja na toj manifestaciji, pa ćemo se zadržati samo na onome što je privuklo posebnu pažnju slušateljstva (i gledateljstva — moglo bi se dodati, jer je velik dio izvedenih djela sadržavalo i vizuelnu komponentu).

Već je prvi, uvodni koncert ostao slušateljima u najljepšem sjećanju, jer je pokazao da i suvremena glazba u pravom smislu te riječi može biti lijepa. Zasluga je to dvojice hrvatskih skladatelja mlade generacije, Frane Paraća i Marka Ruždaka: *Muziku za gudače* i *Muziku za gudače i cembalo* prvog te *Andantino* drugog autora izveli su svojim poznatim majstorstvom Zagrebački solisti. Priključili su im se Zagrebački simfoničari djelima Dubravka Detonija, Zorana Hristića i Zygmunta Krausea (Poljska) što je također bilo dobro prihvaćeno. Iste večeri je posebnu senzaciju izazvao nastup djevojačkog amaterskog zbora »Zadranke« pod vodstvom Antuna Doličkog: one su profesionalnom kvalitetom izvele dva zbora slovenskih autora Jakoba Ježa i Lojzeta Lebiča, a vrhunac je bila izvedba Kuljeričeve skladbe *More* na poznate stihove Josipa Pupačića.

Hans Werner Henze, jedan od vodećih evropskih skladatelja predstavio se koncertnom monodramom iz 1970. *El Cimarron*. To je životopis odbjeglog crnog roba prema djelu Miguela Barneta. Izvodilački sastav sveden je na svega četiri glazbenika: bariton i tri instrumentalista koji sviraju na raznim instrumentima, pretežno udaraljka. Izvedba sastava u Torinoj ostavila je impresivan dojam, premda je bila malo preduga.

Djelo koje se očekivalo kao središnji događaj ovog Bijenala, o kome se najviše raspravljalo prije i poslije izvedbe, jest balet *Apokalyptica* Milka Kelemenova (libreto Artur Wandtke). To djelo »nije vizija neizbježne propasti čovječanstva već objava veličine i snage čovjeka koji uspijeva spriječiti manipulaciju i zloupotrebu svojih sposobnosti, prognati prijeteću opasnost rata i mir učiniti trajnim« (citirano prema programskoj knjižici). Kelemenova glazba (izvedba s vrpce) zadržala je poznata obilježja, a ostalo je prijeporno da li je tehnički izvrsna izvedba baleta Državne opere iz Dresdena dala djelu pravi smisao.

Od sovjetskih autora (zbog njihova uspjeha na prošlom Bijenalu mnogo se očekivalo) ovaj put su jedino skladbe Alfreda Šnitkeja svojom duhovitošću opravdale očekivanja. Zanimljiva su bila i ostvarenja dvojice mlađih hrvatskih stvaralaca: *Muzika za šahovsku igru, dva plesača* i *ansambl* Davorina Kempfa te *Tvoj i moj Libanon* Marka Ruždaka.

Nikša NJIRIĆ

XXIII. MUZIČKI FESTIVAL DJECE VOJVODINE

Već dugi niz godina u Somboru se održava značajna kulturna manifestacija *Muzički festival djece Vojvodine* koja nam prikazuje širok spektar muzičkih dostignuća dječjih zborova, orkestrara i folklornih grupa iz SAP Vojvodine. Ove godine festival je održan u godini velikih jubileja revolucije i obilježavanja stote obljetnice rođenja znamenitoga jugoslavenskog skladatelja Petra Konjovića.

Organizatori ovoga renomiranog Festivala su bili: Savez muzičkih društava KPZ SAPV, Udruženje muzičkih pedagoga SAPV, SIZ za kulturu SO Sombor, KPZ SO Sombor i Muzička škola Sombor.

Tijekom 7. i 8. V. 1983. pratili smo nastupe dječjih ansambala koji su, kao i svake godine, prethodno prošli kroz stručnu selekciju na smotrama općinske i zonske razine u SAPV. Na Festivalu u Somboru bira se strogom selekcijom zbor koji će reprezentirati SAPV na Republičkom festivalu zborova u Sapcu. Ove godine ta čast je pripala zboru OVOO »2 oktobar« s dirigentom Marijom Mali iz Zrenjanina i zboru OŠ »Dositej Obradović« i dirigentu Radmili Skendžić iz Novog Sada.

Na Festivalu smo čuli različite glazbene razine koje možemo općenito definirati riječima: *Mnogo nastupa — malo dobre glazbe* (sa časnim izuzecima nekoliko ansambala među kojima spomenimo: izvanredan zbor OŠ »Žarko Zrenjanin« s dirigentom Ljubicom Soklovački iz Novog Sada, perspektivan zbor OŠ »Petefi Brigada« s dirigentom Đendi Vendel iz Kule, tamburaški orkestar OŠ »Zdravko Čelar« s dirigentom Žarkom Skorićem iz Celareva, dobitnicima nagrade Udruženja kompozitora Vojvodine, te tamburaški orkestar OŠ »21 oktobar« s dirigentom Aleksandrom Grubačem iz Sombora).

Sagledavajući Festival u cjelini kako po broju sudionika (više od dvije tisuće učenika iz 35 mjesta Vojvodine) tako i po bogatom programu, konstatiramo da ovaj Festival opravdava svoje postojanje, koje traje već više od dva decenija, ali ne možemo a da ne upozorimo organizatore i članove Festivalnog vijeća na greške i propuste sa željom da se one ne ponove i na idućem Festivalu 1984. godine:

— Iako je Festival protekao u znaku jubileja stote obljetnice rođenja skladatelja Petra Konjovića, ni jedan ansambl nije imao na svom repertoaru njegovu skladbu.

— Osim časnih izuzetaka, repertoar ansambala se često svodio na djela u kojima je lako opaziti odsutnost pravih estetskih kvaliteta. Prilikom izvedbe repertoara često smo bili svjedoci nemuzikalnog i nekreativnog u interpretaciji, a kod zborova čak i odsutnost osnovne vokalne kulture. Stoga postavljamo pitanje kriterija pri selekciji na općinskim i zonskim smotrama kao i pitanje uvjeta pod kojima su programi pripremani?

— Na Festivalu je dužnost žirija svedena na puku službenu dužnost unatoč tome što su rukovodioci ansambala očekivali stručno savjetovanje s članovima žirija nakon produkcije. Predpostavljamo da bi suradnja između žirija i rukovodilaca ansambala u trajnom timskom radu dala značajne rezultate i osjetno poboljšala kvalitete.

— Već niz godina na Festivalu se ne pojavljuje ni jedan zbor iz Sombora iako u gradu s uspjehom djeluje više dječjih zborova. Između njih spomenimo zbor OŠ »Avram Mrazović«, zbor OŠ »Bratstvo jedinstvo«, te zbor Doma pionira »Zvončići«. Dodajmo,

ilustracije radi, da »Zvončići« i njihov dirigent Gize-la Ivković njeguju osebujan repertoar identičan repertoaru renomiranog beogradskog zbora »Kolibri«, te predstavljaju izvoran primjer među dječjim zborovima u SAPV. »Zvončići« s velikim uspjehom nastupaju već niz godina. Unatoč svim uspjesima dopušten je nastup »Zvončića« na otvorenju Festivala 1982. godine samo na osnovi javne peticije koju su dječji roditelji uputili organizatorima festivala. Ove godine nastup im je odbijen uz obrazloženje predsjednika Festivalnog vijeća Dragoslava Mitrovića koje se može protumačiti u smislu da nastup »Zvončića« remeti tok Festivala?! Smatramo da bi trebalo mijenjati odnose organizatora naprama izvođačima uz ispravno uočavanje izvođačkih kvaliteta.

— Dosta je žalosna činjenica da su se nastupi (nase pose zbarske izvedbe) odvijali u polupraznoj koncertnoj dvorani Gradske kuće unatoč dugogodišnjem ugledu Festivala, pa postavljamo pitanje: zašto je propaganda u tom pogledu zakazala?

Nadamo se da se ove greške i propusti neće ponoviti u budućnosti te da će sva suzvučja ovog Festivala biti uzdarje svima onima koji u sebi za druge nose čovjekoljublje i odanost glazbi.

Miloš LALOŠEVIĆ

VIJESTI IZ INOZEMSTVA

ALATRI (Italija) — Pjevački zbor »Chorus Acropolis« s instrumentalnim sastavom Alatrija priredili su koncert skladbi velikoga talijanskog crkvenog skladatelja Licinija Reficea. Ovim su koncertom otvorili proslavu prve stogodišnjice njegova rođenja. »Chorus Acropolis« nastupio je s ovim skladbama Licinija Reficea:

Justorum animae, Repleat vos, O sacrum convivium, Dormi non piangere, O salutaris, Tota pulchra, Ave Maria, Salve sancte Pater, Stabat Mater.

Učitelj-vođa zbora je Beatrice Santucci, a dirigent mo. Giuseppe Marchetti. Solisti su bili: Gilda D'Abramo, tenor Carlo Di Giacomo.

Ulderico Sarandrea na orguljama je izveo Reficeovu *Berceuse*.

A. M.

UMRO GLEEN GOULD (Toronto, 25. IX. 1932 — 4. X. 1982.) kanadski pijanist i skladatelj. Kompoziciju je učio kod L. Smitha na Royal Conservatory u rodnom gradu, gdje je i diplomirao s dvadeset godina života. Glasovir je učio kod profesora A. Guertera do 1952. godine. Prvi put je nastupio kao pijanist 1947. u Torontu. Međunarodnu umjetničku karijeru započeo je u Washingtonu i New Yorku 1955. Kroz nekoliko godina postigao je ugled svjetskog umjetnika na glasoviru. Nastupio je kao solist i u Berlinu pod dirigentskom palicom H. von Karajana. Godine 1964. povukao se iz javnoga koncertnog života, od nastupanja pred publikom u koncertnim dvoranama, i dao se na snimanje gramofonskih ploča. Snimio

je sve Mozartove sonate, Beethovenove koncerte i sonate, Schoenbergova glasovirska djela, a posebno koncerte, Bachove francuske i engleske svite, partite, toccate, preludije i fuge te čitavu zbirku Wohltemperiertes Klavier.

Skladao je većinom komornu glazbu među kojima se posebno ističu dva kvarteta za gudače.

A. M.

UMRO MARIO DEL MONACO (Firenca, 27. VIII. 1915. — Mestre, 16. X. 1982.), glasoviti talijanski pjevač, tenor. Pjevanje je učio na Konzervatoriju u Pesaru kod L. Melai-Palazzinija i kod A. Melocchija. Pjevačku karijeru je također započeo u Pesaru u *Cavalleria Rusticana* (Turiddu) od P. Mascagnija. Ohrabren početnim uspjesima, popraćen sve boljim kritikama i jačim priznanjima, Del Monaco sve to više napreduje u umjetničkom pogledu i biva tražen po cijelom međunarodnom opernom svijetu. Pjevao je u svim poznatijim svjetskim opernim središtima Evrope i obiju Amerika. U nekoliko navrata gostovao je i kod nas u Zagrebu i Beogradu. Po ljepoti glasa i izvrsnoj glumi ubrajaju ga među najbolje svjetske operne pjevače — tenore — i smatraju ga dostojnim nasljednikom velikog Carusa. Pri svakom javnom nastupu duboko je osjećao odgovornost pred publikom i bio savjestan umjetnik. Svaku novu ulogu dugo je učio, proučavao i revno pripremao. Tražio je savršeni izričaj kod svake note, rezonancije, fraze. Snimio je mnogo gramofonskih ploča: kancone, operne arije i čitave opere. Pjevao je i u nekoliko filmova. Glas mu je bio širokog raspona, voluminozan, često baritonalan, posebno zagasite uglačane glazure: herojsko dramski. U početku karijere dobro je pjevao i lirske partije. Bio je vrlo oprezan u izboru repertoara, a glas mu je preko dvadeset godina ostao zdrav i zvonak. Deklamacija u srednjem registru bila je bistra i sjajna, a fraza jedra i snažna. Nastojao je da svaka izvedba bude precizna do savršenstva. Veliku je pažnju posvećivao i tjelesnoj pripremljenosti koja mu je omogućila da postigne sjajne uspjehe i da se dugo održi na opernoj sceni i pjevanju uopće.

A. M.

PRIKAZI

Koraljka Kos: DORA PEJAČEVIĆ, JAZU I MZMA, Zagreb, 1982.

U pisanim povijestima glazbe, pogotovo za devetnaesto i dvadeseto stoljeće, češće ćemo susretati ženu kao reproduktivnog glazbenika — kao sviračicu i pjevačicu, ali vrlo rijetko ženu kao glazbenika — skladateljicu. Ako ih je bilo možda i više nego nam ih navodi najnovija knjiga *Donna in musica* (o kojoj na drugom mjestu), to nam njihova djela, pa ni sama imena, nisu ostala sačuvana. Mnogo je razloga zašto je tome tako.

U taj, dakle, relativno mali broj žena glazbenika-skladateljica uvrstila se je i naša Dora grofica Pejačević, o čijem smo životu i djelu koncem prošle godine